

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3Cdo/185/2017
Identifikačné číslo spisu: 6409203310
Dátum vydania rozhodnutia: 08.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Emil Franciscy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6409203310.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ N. Q. a 2/ S. Q., bývajúcich v R., zastúpených združením Advokátska kancelária Bacíková a spol., so sídlom v Banskej Bystrici, Lazovná č. 45, proti žalovanému K. C., bývajúcemu v R., o určenie vlastníctva, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 4 C 70/2011, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 17. februára 2016 sp. zn. 17 Co 976/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj len „súd prvej inštancie“) v poradí prvým rozsudkom z 26. októbra 2009 č.k. 4 C 117/2009-95 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že sú bezpodieloví spoluvlastníci nehnuteľností v katastrálnom území R. vedených na liste vlastníctva č. XXXX ako dom so súpisným č. XXXX na parcele č. XXX/XX, ďalej parcela č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² a napokon parcela č. XXX/XX - zastavané plochy a nádvoria vo výmere XXX m² (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“). V odôvodnení uviedol, že žalobcovia ako pôvodní vlastníci predali sporné nehnuteľnosti kúpnu zmluvou z 13. marca 2006 Mgr. C. P. za kúpnu cenu 4 000 000 Sk (ďalej len „kúpna zmluva“). Následne boli sporné nehnuteľnosti postupne prevádzané na ďalších nadobúdateľov. O tom, že kúpna zmluva je platná, bolo už právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu Žiar nad Hronom z 22. apríla 2008 sp. zn. 9 C 174/2006 zamietajúcim žalobu o určenie jej neplatnosti, ktorý bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. októbra 2008 sp. zn. 12 Co 200/2008. Týmto právoplatným vyriešením otázky platnosti kúpnej zmluvy bol súd prvej inštancie viazaný [§ 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)] aj v danom spore. Vychádzajúc z toho, že kúpna zmluva je platná a jej dôsledkom bol prevod vlastníctva na nadobúdateľa, súd prvej inštancie uzavrel, že žalobcovia nie sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, preto ich žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj len „odvolací súd“) rozsudkom zo 4. februára 2010 sp. zn. 16

Co 5/2010 potvrdil odvolaním žalobcov napadnutý rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom z 26. októbra 2009 č.k. 4 C 117/2009-95 s tým, že sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie.

3. Na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky podaného proti tomuto potvrdzujúcemu rozsudku Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením zo 17. januára 2011 sp. zn. 3 MCdo 18/2010 zrušil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 4. februára 2010 sp. zn. 16 Co 5/2010 a rozsudok Okresného súdu Žiar nad Hronom z 26. októbra 2009 č.k. 4 C 117/2009-95; vec vrátil Okresnému súdu Žiar nad Hronom na ďalšie konanie. V odôvodnení uviedol, že v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. tým, že súd prvej inštancie na pojednávaní po vykonaní dokazovania nevytvoril žalobcom procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom v zmysle § 123 O.s.p. a realizovať z tohto ustanovenia vyplývajúce procesné oprávnenia účastníka konania. K ďalšej procesnej nesprávnosti došlo v dôsledku nerešpektovania ustanovenia § 118 ods. 2 O.s.p., ktoré ukladá súdu povinnosť oboznámiť strany sporu na pojednávaní s predbežným zhrnutím sporných a nesporných skutkových okolností a tiež s predbežným náhľadom súdu na to, ktoré z navrhnutých dôkazov treba vykonať a ktoré vykonané nebudú. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu došlo v danom prípade aj k tzv. inej procesnej vade konania (§ 241 ods. 1 písm. b/ O.s.p.) v dôsledku toho, že mimoriadnym dovolaním napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný (R 111/1998). Najvyšší súd v súvislosti s týmto konštatovaním poukázal na to, že z odôvodnení rozsudkov súdov vyplýva ich právny názor, že v konaní o určenie vlastníctva (v „neskoršom konaní“ vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 4 C 117/2009 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 16 Co 5/2010) sú v zmysle § 159 ods. 2 O.s.p. viazané rozhodnutím súdov v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy (v „skoršom konaní“ vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 9 C 174/2006 a na Krajskom súde v Banskej Bystrici pod sp. zn. 12 Co 200/2008). Najvyšší súd poukázal na to, že v skoršom konaní súdy dospeli k záveru, že neboli preukázané nielen skutkové tvrdenia žalobcov, z ktorých vyvodzovali neplatnosť kúpnej zmluvy (vrátane tvrdenia o účinnom odstúpení od kúpnej zmluvy z dôvodu nezaplatenia kúpnej ceny a z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok), ale ani okolnosti opodstatňujúce záver o neplatnosti kúpnej zmluvy. Keďže ale odstúpiť možno len od platne uzavretej zmluvy a odstúpenie od zmluvy (či už z dôvodu nezaplatenia kúpnej ceny alebo z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok) nezakladá neplatnosť kúpnej zmluvy, je namieste otázka, či na posúdenie pravdivosti skutkových tvrdení žalobcov o existencii nimi uvádzaných „dôvodov“ neplatnosti kúpnej zmluvy malo byť vôbec v skoršom konaní vykonané dokazovanie a či v tomto smere výsledky dokazovania mali byť podrobené právnemu posúdeniu, resp. či sa súdy v skoršom konaní nemali obmedziť len na konštatovanie, že i keby predmetné skutkové tvrdenia žalobcov (o účinnom odstúpení od kúpnej zmluvy) boli pravdivé, nezakladalo by to neplatnosť kúpnej zmluvy. V neskoršom konaní súdy (na úkor preskúmateľnosti ich rozhodnutia) dostatočne nevysvetlili, z akého dôvodu dospeli k záveru, že napriek odlišnosti predmetu oboch súdnych konaní (skoršieho konania o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a neskoršieho konania o určenie vlastníctva) a tiež podstatnej rozdielnosti skutkových okolností, so zreteľom na ktoré mala byť posudzovaná opodstatnenosť oboch žalôb, sú súdy v neskoršom konaní viazané (§ 159 ods. 2 O.s.p.) skutkovými a právnymi závermi súdov zo skoršieho konania. Najvyšší súd uzavrel, že bez takéhoto bližšieho vysvetlenia nie je vylúčená možnosť, že v neskoršom konaní mala byť (ale nebola) v súlade so zákonom riešená otázka odstúpenia od kúpnej zmluvy, ktorá nemala byť (ale bola) riešená v skoršom konaní.

4. Okresný súd Žiar nad Hronom po vrátení veci na ďalšie konanie v poradí druhým rozsudkom z 28. marca 2012 č.k. 4 C 70/2011-186 žalobu opätovne zamietol. V odôvodnení uviedol, že doplnil dokazovanie, výsledky ktorého nespochybnili uzavretie kúpnej zmluvy a tiež odstúpenie od nej žalobcami, vykonané dokazovanie ale preukázalo, že odstúpenie od kúpnej zmluvy žalobcami bolo neúčinné preto, lebo nedošlo k jeho riadnemu doručeniu kupujúcemu Mgr. C. P..

5. Proti uvedenému rozsudku súdu podali žalobcovia odvolanie. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 30. januára 2013 sp. zn. 17 C 123/2012 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že písomné odstúpenie od kúpnej zmluvy

treba v zmysle § 45 ods. 1 Občianskeho zákonníka považovať za doručené aj napriek tomu, že nie je preukázané, že sa adresát s touto písomnosťou v deň doručenia aj reálne oboznámil. Súdu prvej inštancie uložil skúmať, či existoval dôvod na odstúpenie od kúpnej zmluvy a posúdiť platnosť následných právnych úkonov o prevode nehnuteľnosti.

6. Okresný súd Žiar nad Hronom po opätovnom doplnení dokazovania v poradí tretím rozsudkom z 11. júna 2014 č.k. 4 C 70/2011-343 žalobu zamietol. Zamietnutie žaloby odôvodnil tým, že výsledky vykonaného dokazovania preukázali vyplatenie kúpnej ceny kupujúcim, takže dôvod na odstúpenie od zmluvy podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka neexistoval. Z vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie preukázané, že nedošlo k platnému odstúpeniu od kúpnej zmluvy, lebo pre to neboli splnené zákonné podmienky (nedošlo k omeškaniu kupujúceho, ktorý dlh riadne a včas splnil). Pokiaľ predávajúci účinne neodstúpili od kúpnej zmluvy, bolo potrebné žalobu o určenie, že žalobcovia sú bezpodieloví spoluvlastníci sporných nehnuteľností, ako nedôvodnú zamietnuť.

7. Uvedený rozsudok súdu prvej inštancie napadli žalobcovia odvolaním. Zopakovali, že od kúpnej zmluvy účinne odstúpili pre nevyplatenie kúpnej ceny listom, ktorý bol (aj podľa názoru odvolacieho súdu) riadne doručený kupujúcemu. Cítia sa byť vlastníkami sporných nehnuteľností z dôvodu, že riadne odstúpili od kúpnej zmluvy preto, že im nebola vyplatená kúpna cena.

8. Žalovaný sa k odvolaniu písomne nevyjadril.

9. Rozsudkom zo 17. februára 2016 sp. zn. 17 Co 976/2014 Krajský súd v Banskej Bystrici odvolaním napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 O.s.p.). V odôvodnení uviedol, že skutkovým základom, z ktorého žalobcovia vyvodzovali opodstatnenosť ich žaloby bolo, a to nielen podľa podanej žaloby, ale aj podľa ich vyjadrení počas celého konania až po posledné pojednávanie pred súdom prvej inštancie 11. júna 2014, že im nebola vyplatená kúpna cena, a preto od nej odstúpili (§ 517 ods. 1 a § 48 Občianskeho zákonníka). V kúpnej zmluve bola uvedená výška dohodnutej kúpnej ceny a žalobcovia (predávajúci) svojím vyhlásením podpísaným pred notárom potvrdili prevzatie celej kúpnej ceny. Odvolací súd pripomenul, že podľa § 120 ods. 1 O.s.p. účastníci (strany sporu) sú povinní označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd rozhodne o tom, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd môže výnimočne vykonať aj iné dôkazy, ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Procesnou povinnosťou účastníka (§ 120 ods. 1 O.s.p.) je jednak tvrdiť skutkové okolnosti, z ktorých odvodzuje svoje právo alebo povinnosť protistrany, jednak označiť dôkazy, ktorými chce preukázať pravdivosť svojich tvrdení. Dôkazné bremeno sa chápe v spojitosti s procesnou zodpovednosťou účastníka konania za to, že v konaní neboli preukázané jeho tvrdenia. Táto zodpovednosť sa prejaví v jeho procesnom neúspechu. Rozsah dôkazného bremena vyplýva z hmotného práva. V zásade platí, že dôkazné bremeno má ten, komu je podľa hmotného práva na prospech existencia určitej skutočnosti. Preukázanie skutočnosti, že napriek písomnému vyhláseniu nedošlo k vyplateniu kúpnej ceny a v dôsledku toho existuje dôvod na odstúpenie od kúpnej zmluvy podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka, zaťažovalo žalobcov. Túto skutočnosť však žalobcovia - aj podľa názoru odvolacieho súdu - nepreukázali, v dôsledku čoho neunesli dôkazné bremeno na svoje tvrdenia, čo sa zákonite muselo prejavíť v ich procesnom neúspechu (zamietnutí žaloby).

10. Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a § 238 ods. 2 O.s.p. Podľa ich názoru je dovolanie opodstatnené z dôvodov uvedených v § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p. Uviedli, že vôľu odstúpiť od kúpnej zmluvy prejavili preto, lebo im nebola vyplatená kúpna cena a zmluvu uzavreli v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok. Na túto skutočnosť poukázal najvyšší súd aj vo svojom zrušujúcom uznesení, po vydaní ktorého sa však súdy v ďalšom konaní zaoberali len opodstatnenosťou odstúpenia od kúpnej zmluvy z dôvodu nevyplatenia kúpnej ceny (§ 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka) a aj dokazovanie zamerali len na okolnosti významné z tohto hľadiska; v dôsledku toho nezistili náležite rozhodujúce skutkové okolnosti (§ 241 ods. 2 písm. b/) a vec napokon nesprávne právne posúdili (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Podľa presvedčenia dovolateľov najvyšší súd v uvedenom zrušujúcom uznesení záväzne uložil súdom, aby účinnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy skúmali aj z druhého dôvodu (§ 49 Občianskeho

zákonníka). Súdny ale túto povinnosť nerešpektovali, preto je dovolanie žalobcov prípustné podľa § 238 ods. 2 O.s.p. K procesnej vade konania uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo - podľa ich názoru - tým, že nemali možnosť vyjadriť sa ku všetkým dôvodom odstúpenia od kúpnej zmluvy. Žiadali napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

11. Žalovaný sa k dovolaniu písomne nevyjadril.

12. Dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť uvedeným dňom, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

13. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcov treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

14. Dovolanie je procesný úkon strany adresovaný súdu. Dovolateľ ním prejavuje vôľu vyvolať účinok spočívajúci v prelomení právoplatnosti napadnutého rozhodnutia a v možnosti uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

14.1. Dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých podľa vtedy účinnej právnej úpravy nebol daný dôvod ani pre zastavenie konania ani pre odmietnutie dovolania, vyvolali procesný účinok umožňujúci a zároveň prikazujúci dovolaciemu súdu uskutočniť meritórny dovolací prieskum.

14.2. Tie dovolania podané do 30. júna 2016, v prípade ktorých bol podľa vtedy účinnej právnej úpravy daný dôvod na zastavenie dovolacieho konania alebo odmietnutie dovolania, tento procesný účinok nemali (porovnaj tiež I. ÚS 4/2011 a II. ÚS 172/03).

15. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 14.1., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

16. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

16.1. Do uvedeného dňa bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon výslovne pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.).

16.2. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p.

16.3. Žalobcovia dovolaním napadli taký potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nemá znaky rozsudkov, proti ktorým bolo dovolanie prípustné podľa ustanovení § 238 ods. 1 a 3 O.s.p.

17. V danom prípade by preto dovolanie žalobcov vyvolalo nimi sledovaný procesný účinok iba vtedy, ak v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v ustanovení § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. alebo ak by napadnutý rozsudok vykazoval znaky relevantné podľa § 238 ods. 2 O.s.p.

18. Dovolatelia nenamietali existenciu procesných väd konania uvedených v § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. a vady tejto povahy ani nevyšli v dovolacom konaní najavo.

18.1. Žalobcovia tvrdia, že im v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a že ich dovolanie je prípustné podľa tohto ustanovenia. Za právneho stavu do 30. júna 2016 sa odňatím možnosti konať pred súdom rozumel procesne nesprávny postup súdu, ktorý mal za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania [v zmysle § 18 O.s.p. mali účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd bol povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerat' do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

18.2. Najvyšší súd už v minulosti opakovane zdôraznil, že pre záver o existencii procesnej vady konania uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil takej vady; rozhodujúcim bolo výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (vid' napríklad 1 Cdo 6/2014, 2 Cdo 609/2015, 3 Cdo 409/2015, 4 Cdo 143/2015, 5 Cdo 238/2015, 6 Cdo 30/2016, 7 Cdo 371/2015, 8 Cdo 34/2016).

18.3. Žalobcovia namietajú, že im bola odňatá možnosť realizovať ich procesné oprávnenia tým, že im v priebehu konania nebola vytvorená náležitá procesná možnosť vyjadriť sa k dôvodom, so zreteľom na ktoré odstúpili od kúpnej zmluvy. Dovolací súd nepovažuje túto námietku za dôvodnú.

18.4. Okruh rozhodujúcich skutočností, ktorých sa týka povinnosť strany tvrdiť a označiť dôkazy na preukázanie tvrdení, je vždy daný hypotézou hmotnoprávnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer strán. Táto norma zásadne určuje rozsah dôkazného bremena (okruh skutočností, ktoré musia byť preukázané) a aj nositeľa dôkazného bremena. V závislosti na hypotéze právnej normy má každá zo strán sporového konania samostatnú (vlastnú) povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť, a teda aj z toho vyplývajúce odlišné a samostatné bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno.

18.5. Procesnú vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p. nemohla založiť žalobcami tvrdená okolnosť, že súd svoje rozhodnutie založil na nesprávnom závere o unesení alebo neunesení dôkazného bremena (porovnaj tiež 3 Cdo 294/2012).

18.6. Zo spisu vyplýva, že súd prvej inštancie už pred vydaním v poradí prvého rozsudku vykonal dokazovanie, ktoré opakovane doplnil pred vydaním v poradí druhého a tretieho rozsudku. Zo spisu v časti, ktorá zachytáva priebeh konania po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu, nevyplýva, že by súdy nevytvorili žalobcom procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom, procesu dokazovania alebo k prejednávánemu sporu.

18.7. Tak, ako (správne) uviedol aj odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku, skutkovým základom, ktorý mal kľúčový význam pre daný spor, bola (žalobcami označená, bližšie vysvetľovaná a preukazovaná) skutočnosť, že od kúpnej zmluvy odstúpili podľa § 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že im nebola v celosti vyplatená kúpna cena za predaj sporných nehnuteľností. Na tom zotrvali žalobcovia počas celého konania. Zo spisu nevyplýva, že by súdy nevytvorili žalobcom dostatočný procesný priestor pre to, aby so zreteľom na hypotézu uvedenej právnej normy tvrdili a preukazovali skutočnosti smerujúce k procesnému výsledku pre nich priaznivému. Žalobcovia síce do spisu medzi ostatnými dokladmi založili tiež fotokópiu ich odstúpenia od kúpnej zmluvy (č.l. 36 spisu), v zmysle ktorého od zmluvy odstupujú jednak pre nezaplatenie kúpnej ceny, jednak z dôvodu tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, avšak zo žaloby samotnej (č.l. 1 spisu), ale ani žiadnej zo zápisníc z pojednávani uskutočnených na súde prvého stupňa po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu (č.l. 146, 183, 261, 270, 282, 292, 340 spisu), resp. zo žiadneho odvolania žalobcov (č.l. 195 a 361 spisu) nevyplýva, že by v konaní skutkovo tvrdili a dôkazmi preukazovali odstúpenie od kúpnej zmluvy aj z dôvodu uvedeného v § 49 Občianskeho zákonníka.

18.8. Dokonca aj v závere konania na súde prvej inštancie - pred vyhlásením v poradí tretieho rozsudku

- právna zástupkyňa žalobcov v rozsiahlej „záverečnej reči“, ktorú osobne koncipovala za použitia diktafónu (viď č.l. 341 spisu), sa neodklonila od pôvodnej procesnej argumentácie, podľa ktorej k odstúpeniu od kúpnej zmluvy došlo zo strany žalobcov len z dôvodu nevyplatenia kúpnej ceny (§ 517 ods. 1 Občianskeho zákonníka), prípadne uzatvorenia zmluvy o spätnom prevode sporných nehnuteľností. Tiesň alebo nápadne nevýhodné podmienky právna zástupkyňa žalobcov ani tu vôbec nespomenula, netvrdila a nepreukazovala.

18.9. So zreteľom na to dospel dovolací súd k záveru, že žalobcovia neopodstatnene namietajú existenciu vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

19. Podľa presvedčenia žalobcov je ich dovolanie prípustné (aj) podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého dovolanie je prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci.

19.1. Predmetné ustanovenie zakladá prípustnosť dovolania vtedy, keď dovolací súd už rozhodol v tejto veci, odvolací súd sa ale neriadil záväzným právnym názorom vysloveným v zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu a od tohto názoru sa bez opodstatnenia odchyľil. Formulácii „v tejto veci“, ktorú zákonodarca zvolil v ustanovení § 238 ods. 2 O.s.p., zodpovedá výklad, v zmysle ktorého „touto vecou“ je práve prejednávaná vec (prípád). To znamená, že „touto vecou“ sa myslí konkrétne daný (aktuálne v dovolacom konaní preskúmaný) prípad, spor alebo kauza, teda nie vo všeobecnom zmysle určitá právna problematika, záležitosť alebo otázka, ktorá bola riešená v inom konaní a pred inými súdmi. Aj keby najvyšší súd prípadne v niektorom inom konaní [odlišnom od konania v preskúmanej veci (t.j. odlišnom od konania, v ktorom má posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 238 ods. 2 O.s.p.)], čo aj na skutkovo a právne obdobnom základe zaujal právne závery, nejde o právne závery vyslovené „v tejto veci“ tak, ako to má na mysli ustanovenie § 238 ods. 2 O.s.p. (k tomu porovnaj napríklad 3 Cdo 221/2015).

19.2. Ak dôjde k zrušeniu napadnutého rozhodnutia, súd, ktorého rozhodnutie bolo zrušené, koná ďalej o veci; v zmysle § 243d ods. 1 O.s.p. je preň záväzný právny názor súdu, ktorý rozhodoval o dovolaní. Odvolací súd je viazaný názorom dovolacieho súdu vyjadreným v jeho zrušujúcom rozhodnutí tak pri posudzovaní otázok hmotného práva (aká právna norma a akým spôsobom má byť aplikovaná), ako aj pri aplikácii procesných predpisov (v čom spočívali vady konania, z akého dôvodu je rozhodnutie nesprávne a v čom sa nesprávnosť prejavuje). Zmyslom tejto záväznosti je zabrániť tomu, aby sa odvolací súd po zrušení jeho skoršieho rozhodnutia dopustil znova rovnakých pochybení. Ak by právny záver najvyššieho súdu vyslovený v jeho zrušujúcom rozhodnutí nebol v ďalšom konaní súdom nižšieho stupňa rešpektovaný, zakladalo by to prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 O.s.p.

19.3. Vzhľadom na to, že najvyšší súd už v danej veci rozhodoval a vyslovil záväzný právny názor (viď 3 MCdo 18/2010), bolo potrebné osobitne vyriešiť otázku, či dovolanie žalobcov nie je prípustné podľa § 238 ods. 2 O.s.p.

20. V danom prípade najvyšší súd v zrušujúcom uznesení sp. zn. 3 MCdo 18/2010 viedol súdy záväzne k tomu, aby sa znovu nedopustili procesnej vady konania zmätočnosti, čo v konkrétnom prípade znamenalo, aby žalobcom vytvorili procesnú možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom v zmysle ustanovenia § 123 O.s.p. (k tomu viď bod 21. tohto uznesenia najvyššieho súdu), resp. aby postupovali podľa § 118 ods. 2 O.s.p. (viď bod 22. tohto uznesenia) a vydali rozhodnutie, ktoré už nebude nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ale bude mať náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. (viď bod 23. tohto uznesenia). Pre úplnosť - najmä so zreteľom na dovolaciu argumentáciu žalobcov - je potrebné uviesť, že najvyšší súd súdom v neskoršom konaní vytkol, že dostatočne nevysvetlili, z akého dôvodu dospeli k záveru, že v konaní o určenie vlastníctva sú viazané závermi súdov z konania o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Konštatoval nepreskúmateľnosť mimoriadnym dovolaním napadnutého rozhodnutia, dôvody ktorého nevylučujú možnosť, že v neskoršom konaní mala byť (ale nebola) v súlade so zákonom riešená otázka odstúpenia od kúpnej zmluvy, ktorá nemala byť (ale bola) riešená v skoršom konaní (k tomu viď bod 24. tohto uznesenia najvyššieho súdu).

21. Najvyšší súd zastáva názor, podľa ktorého v danom prípade po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu nedošlo k procesnej vade konania uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (to znamená, že súdy sa v tomto smere nedopustili nerešpektovania záväzného právneho názoru vyjadreného v

zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu). Navyše, treba mať na zreteli, že základné právo na spravodlivé súdne konanie je právo „výsledkové“. Z toho vyplýva, že pri skúmaní, či (ne)došlo k zásahu do tohto práva treba nahliadať na proces ako celok (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Určujúci z tohto hľadiska nie je jednotlivý úkon súdu alebo niektorá časť súdneho konania (ako celku); kľúčový význam má jeho výsledok. Takémuto prístupu zodpovedá aj právny záver vyjadrený najvyšším súdom už v judikáte R 13/1993 (a prevzatý aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 179/2013, 3 Cdo 209/2014, 3 Cdo 297/2015 a 3 Cdo 26/2017), v zmysle ktorého „podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nie je splnená, v prípade, že sa účastníkovi odňala možnosť konať pred súdom pre časť konania do takej miery, že účastník následne mohol uplatniť svoj vplyv na výsledok konania napríklad tým, že mohol podať proti rozsudku, ktorý mu bol riadne doručený, odvolanie“. V danom prípade žalobcovia bez akýchkoľvek pochyb túto možnosť mali (viď bod 18. tohto uznesenia) a aj ju primerane využili jednak svojimi vyjadreniami na neskorších pojednávaniach, jednak podaním odvolaní. So zreteľom na to nie je dôvodná dovolacia argumentácia žalobcov o tom, že by sa súdy v tomto smere odklonili od záväzného právneho názoru najvyššieho súdu vyjadreného v jeho zrušujúcom uznesení.

22. Najvyšší súd v zrušujúcom uznesení viedol súdy tiež k rešpektovaniu ustanovenia § 118 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého má súd po začatí pojednávania oznámiť výsledky prípravy pojednávania a uviesť, ktoré skutkové tvrdenia účastníkov sú (ne)sporné a ktoré navrhnuté dôkazy (ne)budú vykonané. V danom prípade sa po tomto zrušujúcom uznesení uskutočnilo na súde prvej inštancie viacero pojednávanií (a bolo vydaných viacero rozhodnutí), z priebehu a obsahu ktorých museli procesné strany vedieť, ktoré otázky súd považuje za sporné, k vyriešeniu ktorých otázok a na podklade ktorých dôkazov vedie dokazovanie. Podobne zo zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu (viď bod 5. tohto uznesenia najvyššieho súdu) získali vedomosť o tom, čo považuje za preukázané odvolací súd. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu založeného na týchto okolnostiach sa procesným postupom súdov, i keď nie doslovne zodpovedajúcim § 118 ods. 2 O.s.p., predsa len dosiahol účel sledovaný týmto ustanovením. So zreteľom na to zastáva najvyšší súd názor korešpondujúci so závermi ústavného súdu, v zmysle ktorých je potrebné vyvarovať sa prílišnému formalizmu pri výklade právnych noriem (IV. ÚS 1735/07). Z týchto dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že postup súdov (vo väzbe na § 118 ods. 2 O.s.p.) nezaložil prípustnosť dovolania žalobcov podľa § 238 ods. 2 O.s.p.

23. Naostatok najvyšší súd vo svojom zrušujúcom uznesení vyslovil záväzný právny názor, že mimoriadnym dovolaním napadnutý rozsudok je nepreskúmateľný. Tento nedostatok už ale dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nemá.

23.1. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu odvolací súd v dovolaní napadnutom rozhodnutí náležite vysvetlil všetky podstatné dôvody svojho rozhodnutia. V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku zreteľne vysvetlil, že skutkovým základom, z ktorého bolo potrebné vychádzať, bola žalobcami tvrdená skutočnosť, že im nebola vyplatená kúpna cena a preto od nej odstúpili. Primerané vysvetlenie podal aj z hľadiska dôvodu, pre ktorý nepovažoval za relevantnú argumentáciu žalobcov týkajúcu sa spätnej kúpy sporných nehnuteľností. Akcentoval, že predávajúci v úkone, pravosť podpisu na ktorom bola notársky overená, sami potvrdili prevzatie celej kúpnej ceny, preto (pokiaľ chceli byť v konaní úspešní) bolo na nich, aby preukázali opak. Odvolací súd vysvetlil aj podstatu procesnej povinnosti žalobcu tvrdiť a preukazovať skutočnosti významné pre posúdenie opodstatnenosti žaloby a dôsledky neunesenia bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Z dôvodov vyjadrených v napadnutom rozsudku odvolací súd konštatoval, že žalobcovia tieto bremená neunesli, preto ich žaloba bola správne súdom prvej inštancie zamietnutá.

23.2. Dovolaním napadnutý rozsudok má náležitosti vyžadované v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. V odôvodnení tohto rozsudku odvolací súd uviedol, čoho a z akých dôvodov sa domáhali žalobcovia a ako sa vo veci vyjadril žalovaný. Odvolací súd tiež stručne, jasne a výstižne vysvetlil, ktoré skutočnosti považoval za preukázané, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami riadil.

23.3. Z týchto dôvodov dospel k dovolací súd, že odvolací súd sa v konaní po vydaní zrušujúceho uznesenia najvyššieho súdu riadil jeho záväzným právnym názorom. Vzhľadom na to, že odôvodnenie jeho rozhodnutia zodpovedá ustanoveniu § 157 ods. 2 O.s.p., je namieste záver, že prípustnosť dovolania žalobcov ani z tohto hľadiska nevyplýva z § 238 ods. 2 O.s.p.

24. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní uviedli, že záväzný právny názor najvyššieho súdu obsiahnutý v jeho zrušujúcom ustanovení zakladal aj povinnosť súdov skúmať, či k odstúpeniu od zmluvy žalobcami nedošlo tiež z dôvodu tiesne a nápadne nevýhodných podmienok, je potrebné poukázať na to, že zmienku o tiesni a nápadne nevýhodných podmienkach uzatvorenia zmluvy uviedol najvyšší súd v logickej a vecnej väzbe k inému konaniu (tzv. „skoršiemu“ konaniu o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy) pripomenúc, že odstúpenie od zmluvy (či už z dôvodu nezaplatenia kúpnej ceny alebo z dôvodu uzavretia kúpnej zmluvy v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok) nezakladá neplatnosť právneho úkonu. Išlo o zmienku podanú vo všeobecnej rovine v kontexte vytýkanej nepreskúmateľnosti rozhodnutia napadnutého mimoriadnym dovolaním a s prihliadnutím na vtedajšiu úroveň (stupeň) obstarania rozhodujúcich skutkových okolností a tiež obsah právneho úkonu, ktorým žalobcovia prejavili vôľu odstúpiť od kúpnej zmluvy. Takúto zmienku nebolo možné bez ďalšieho považovať za akýsi direktívny príkaz preskúmať účinnosť odstúpenia od kúpnej zmluvy dopadajúci na iné („neskoršie“) konanie.

24.1. Z predmetného zrušujúceho rozhodnutia najvyššieho súdu vyplývala pre súdy povinnosť zaoberať sa v konaní o určenie vlastníctva sporných nehnuteľností otázkou odstúpenia od kúpnej zmluvy ako takou, ktorou sa súdy dovtedy v tomto „neskoršom“ konaní nezaoberali. Súdy túto povinnosť v ďalšom konaní nezanedbali. Na druhej strane však, i keď rešpektujúc záväzný právny názor najvyššieho súdu, mohli vychádzať len z toho, čo samotní žalobcovia - plniac svoju procesnú povinnosť tvrdenia - v konaní skutkovo uvádzali za účelom opísania rozhodujúcich skutkových okolností a vysvetlenia, z čoho vyvodzujú opodstatnenosť ich žaloby. Ako už bolo uvedené vyššie (viď najmä bod 18.7. tohto uznesenia dovolacieho súdu), zo žaloby samotnej, zo žiadnej zápisnice z pojednávani uskutočnených na súde prvej inštancie po zrušujúcom uznesení najvyššieho súdu a ani zo žiadneho odvolania žalobcov nevyplýva ich skutková argumentácia týkajúca sa ich tiesne pri uzatváraní kúpnej zmluvy alebo nápadne nevýhodných podmienok jej uzatvorenia, teda skutkových okolností významných z hľadiska odstúpenia od kúpnej zmluvy v zmysle § 49 Občianskeho zákonníka.

24.2. S prihliadnutím na uvedené dospel dovolací súd k záveru, podľa ktorého skutočnosť, že súdy sa v nadväznosti na to, ako žalobcovia sami v konaní opisovali rozhodujúce skutkové okolnosti, nezaoberali otázkou, či odstúpenie žalobcov od kúpnej zmluvy (ne)bolo podložené ich tiesňou v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy a (nápadne nevýhodnými) podmienkami, za ktorých bola táto zmluva uzatvorená, nezakladá prípustnosť dovolania žalobcov v zmysle § 238 ods. 2 O.s.p.

25. Pokiaľ žalobcovia v dovolaní namietli, že v konaní došlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) tým, že odvolací súd (podľa ich presvedčenia) nedostatočne zistil skutkový stav, dovolací súd uvádza, že do 30. júna 2016 za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania nepovažovala rozhodovacia prax najvyššieho súdu nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie dôkazu. V tomto smere najvyšší súd poukazuje na závery vyjadrené v judikátoch R 37/1993 a R 125/1999, R 42/1993, ako aj rozhodnutia 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012.

26. Žalobcovia v dovolaní uviedli, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie ale do 30. júna 2016 nezakladalo prípustnosť dovolania (viď R 54/2012 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011).

27. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcov nevyvolalo v danom prípade procesný účinok, ktorý by po 1. júli 2016 umožňoval uskutočniť meritórny dovolací prieskum. Najvyšší súd preto ich dovolanie (nepřípustné podľa právnej úpravy účinnej v čase jeho podania) odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

28. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3

veta druhá CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.